

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-3039/2013. számú ügyben**

Előadó: dr. Győrffy Zsuzsanna

A vizsgálat megindítása

Sajtóhírekből¹ értesültem arról, hogy szülei Agárdon halálra éhezették másfél éves gyermeküket. A híradások szerint a család nagyon jó anyagi körülmények között, de teljes visszavonultságban élt, szinte soha nem léptek ki az utcára. A média tudósított arról is, hogy az illetékes gyermekjóléti szolgálat tevékenységének vizsgálatára a Fejér Megyei Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatala (a továbbiakban: szociális és gyámhivatal), az egészségügyi szolgáltatók tekintetében pedig a Fejér Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve (a továbbiakban: szakigazgatási szerv) eljárást indított.

Tekintettel arra, hogy az ügyben felmerült a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz, valamint élethez való joga sérelmének gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (4) bekezdése alapján – hivatalból – vizsgálatot folytattam. Vizsgálatom során – a vonatkozó dokumentumok egyidejű csatolásával – tájékoztatást kértem az érintett szociális és gyámhivataltól, valamint szakigazgatási szervtől az általuk folytatott ellenőrzés eredményéről, az ügyben tett, vagy tenni kívánt intézkedéseikről. Alapjogi szempontból a gyermekjóléti szolgálat, a védőnő és a gyermekorvos tevékenységét vizsgáltam.

Az érintett alapvető jogok

Az állam alapjogvédelmi kötelezettsége: *„AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsődleges kötelezettsége. Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait. Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”*(Alaptörvény I. cikk (1) - (3) bekezdés)

Az élethez való jog: *„Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”* (Alaptörvény II. cikk.)

A gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való joga: *„Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* (Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés)

Az alkalmazott jogszabályok

1991. évi LXIV. törvény, a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (a továbbiakban: Gyermekjogi Egyezmény)

1997. évi XXXI. törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (a továbbiakban: Gyvt.)

1997. évi CLIV. törvény, az egészségügyről (a továbbiakban: Eütv.)

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (a továbbiakban: NM rendelet)

18/1998. (VI. 3.) NM rendelet, a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről (a továbbiakban: járványügyi rendelet)

---

¹ Pl. <http://www.origo.hu/itthon/20130418-riport-agardrol-ahol-halara-ehezettek-szulei-egy-masfel-eves-kisfiut.html>

49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet, a területi védőnői ellátásról (a továbbiakban: ESzCsM rendelet)

A megállapított tényállás

1) A családgondozó tekintetében

A területileg illetékes védőnő két jelzést küldött a gyermekjóléti szolgálatnak. A 2011. szeptember 30-án kelt jelzés szerint „*az anya aláírásával igazolta, hogy 09. 16-án otthonában megszült, orvosi vizsgálatokról igazolást nem tudott felmutatni. Felvilágosítottam a gyermekorvosi vizsgálatról, szűrővizsgálatokról, anyakönyvezésről. 09. 27-én (házi orvosától dr...-tól 09. 26-án szereztem tudomást az esetről), 09. 29-ei találkozás már nem valósult meg, azóta nem érem el a családot.*”

A 2011. október 3-án kelt jelzés rögzíti: „*A mai napon tértivevényes levelet kaptam, amelyben az anya lemond a védőnői ellátásról.*”

A szociális és gyámhivatal a célvizsgálat során meghallgatta a családgondozót. A családgondozó elmondta, hogy még 2011. október 3-án felvette a kapcsolatot telefonon a jelzésben nevesített felnőtt háziorvossal, aki megadta az anyai nagyszülő telefonszámát. Tájékoztatta arról is, hogy a jó körülmények között élő családot – házi orvosukként – jól ismeri, veszélyeztető körülmény nincs, álláspontja szerint az ügyben nincs teendő.

A családgondozó 2011. október 4-én – a házi orvos által megadott telefonszámon – felhívta az anyai nagyszülőt, aki úgy nyilatkozott, hogy a gyermeket orvos látta és ellátta. Még ezen a napon a gyermek apja telefonon érdeklődött tőle az anyakönyveztetés módjáról. A családgondozó gyermekorvos nevét tudakoló kérdésére az apa csak annyit válaszolt, hogy Budapesten praktizál. A családgondozó arra kérte az apát, hogy közöljék a lakóhely szerinti gyermekorvossal a gyermek választott orvosának nevét, a gyermek születési anyakönyvi kivonatát pedig mutassák be neki. Az apa a tájékoztatást tudomásul vette, a gyermek születési anyakönyvi kivonatát 2011. október 10-én bemutatta. Ezen információk birtokában a családgondozó még ezen a napon levélben tájékoztatta a védőnőt a megtett intézkedéseiről, s mivel veszélyeztető tényezőt nem észlelt és illet a védőnő sem jelzett neki, az ügyet lezárta. Ezt követően a gyermekjóléti szolgálathoz semmilyen jelzés, információ nem érkezett a gyermekkel, illetve családjával kapcsolatban.

2012. december 31-éig a jegyzői gyámhatóság feladata volt a veszélyeztetett gyermekek védelembe vétele. Súlyos veszélyeztetettség esetén a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezésére – többek között – a jegyző és a gyámhivatal is jogosult volt.

Az ügyben a jegyző, valamint a gyámhivatal vezetője is úgy nyilatkozott, hogy a gyermekkel kapcsolatban semmiféle jelzést nem kaptak.

2) A védőnő tekintetében

Az anya a terhesség során, ugyan némileg vonakodva, de együttműködött a védőnői szolgálattal. A védőnőnek tudomása volt arról, hogy budapesti szülész-nőgyógyász orvos gondozza a várandós nőt, akit a védőnő a lakásán meglátogatott, és az orvosi leletek alapján eltérést nem észlelt.

A védőnő a szülést követő 10 nap múlva – szóbeli tájékoztatás alapján – értesült az otthonszülésről. Az ezt követő napon látogatást tett a családnál. A következő – megbeszél – látogatás már nem valósult meg, mivel a védőnőt – szoptatásra hivatkozva – a család nem engedte be a házba.

2011. október 3-án kapta kézhez a védőnő az anya – két tanúval hitelesített – nyilatkozatát, amely szerint a védőnői ellátást semmilyen formában nem áll szándékában igénybe venni, arról véglegesen lemond. Az ellátás visszautasításáról a védőnő a gyermekjóléti szolgálatot írásban tájékoztatta. A gyermekjóléti szolgálat írásbeli visszajelzése szerint nem állt fenn a gyermeket veszélyeztető tényező.

A továbbiakban a védőnő az anyával még egyszer találkozott. Ekkor az anya a gyermek-egészségügyi kiskönyv bemutatásával igazolta, hogy a gyermek 2-3-4 hónapos korban esedékes védőoltásokat megkapta. A 15 hónapos korban esedékes, életkorhoz kötött védőoltási kötelezettség teljesítésére a védőnő írásban többször (egyszerű postai úton, illetve háromszor tértivevénnyel küldött levélben) felhívta a családot. A védőoltás kötelező elrendelését a védőnő – a gyermek halála miatt – már nem kérhette, a halálesetről nem hivatalos úton értesült. *A szakigazgatási szerv vizsgálata a védőnő eljárásával kapcsolatban nem tárt fel intézkedésre okot adó tényt, körülményt.*

3) A gyermekorvos tekintetében

A szociális és gyámhivatal – a szakigazgatási szervtől beszerzett dokumentációkból – megállapította, hogy a gyermekorvos a gyermeket, annak 9 hónapos koráig folyamatosan, a család otthonában látogatta. Az orvos ezután – telefonon – kétszer beszélt a nagyapával, de ezután a család már nem jelentkezett nála. A kapcsolat megszakadását a gyermekorvos ugyan aggályosnak tartotta, de a Gyvt. 17. §-ában foglalt jelzési kötelezettségével nem élt. A szociális és gyámhivatal vezetőjének álláspontja szerint a jelzéssel – nagy valószínűséggel – elkerülhető lett volna a tragédia. A gyermekorvos tevékenységének szakigazgatási szerv általi vizsgálata – jelentésem írásba foglalásáig – még nem fejeződött be.

4)Egyéb intézkedések

Az Emberi Erőforrások Minisztériumának a szociálpolitikáért felelős helyettes államtitkára (a továbbiakban: EMMI államtitkár) 2013. április 30-án vizsgálatot rendelt el, egyúttal egyeztető megbeszélést is kezdeményezett.

A 2013. május 3-ára összehívott megbeszélés résztvevői a gyermekjóléti szolgálat, a házi orvos, a járási gyámhivatal, a népegészségügyi szakigazgatási szerv, a gyermekjogi képviselő, valamint az EMMI Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályának, továbbá Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Módszertani Főosztályának gyermekjóléti szolgálatokkal foglalkozó munkatársai voltak.

A résztvevők – a hasonló esetek elkerülése érdekében – megállapodtak abban, hogy erősíteni szükséges a védőnői és a gyermekjóléti szolgálat között az együttműködést, a párbeszédet. Tisztázandó kérdésnek ítélték meg azt is, hogy önmagában azon tény, hogy egy anya lemond a védőnői ellátásról, a gyermek veszélyeztetettségét, vagyis azt jelenti-e, hogy a gyermekjóléti szolgálatnak alapellátásban, vagy védelemben vétel keretében kötelező gondoznia a gyermeket, illetve a családját. Arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a probléma megoldásához módszertani ajánlásra, vagy jogszabályi módosításra van szükség. Indokoltnak tartották olyan módszertani ajánlás, útmutató kidolgozását is, amely a szakembereket segíti annak eldöntésében, hogy milyen eljárást kövessenek a társadalomtól elzárkózva, anyagi körülményeikben rendezett, elsősorban 0-3 éves korú gyermeket nevelő családok esetében.

A járási gyámhivatal-vezetők részére 2013. május 9-én tartott értekezleten a szakemberek részletesen megbeszélték az esetet, és a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket.

2013. május 24-én – a szakigazgatási szervvel közösen tartott egyeztető értekezlet keretében – a területi védőnőket tájékoztatták a jogszabály szerinti jelzési kötelezettségükről, a gyermekjóléti szolgálatokkal való folyamatos és hatékony, kölcsönös együttműködés fontosságáról.

A szakigazgatási szerv aggályosnak ítélte meg azt, hogy jelenleg – az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok közül – csak az újszülöttek, valamint a tanköteles korú gyermekek jogszabályban meghatározott esetben való szűrése kötelező. A tisztii főorvos megítélése szerint ez lehetőséget ad arra, hogy a szolgáltatástól elzárkózó családok huzamosabb ideig kiessenek az ellátórendszerből. Álláspontja szerint indokolt lenne a szűrővizsgálati kötelezettség kiterjesztése, és megfontolandó a védőnői szolgáltatás kötelező

igénybevételének általánossá tétele. Célszerűnek tartaná a gyermekorvos választhatóságát meghatározott földrajzi távolságra korlátozni.

2013. május 30-án – a szociális és gyámhivatal által szervezett tanácskozáson, tekintettel arra, hogy azon a megye szinte valamennyi gyermekjóléti szolgálata, a járási gyámhivatalok, a rendőrség, az ügyészség, a bíróság, az igazságügyi szolgálat munkatársai részt vettek – nyomatékosan felhívták a jelzőrendszer tagjait jelzési és együttműködési kötelezettségükre. Kiemelten foglalkoztak a gyermekjóléti szolgálatok teendőivel olyan esetben, ha jelzés érkezik a védőnői ellátás visszautasításáról. (A jelzést követően a gyermekjóléti szolgálatnak – írásban dokumentáltan – fel kell vennie a kapcsolatot a védőnővel, a gyermekorvossal/háziorvossal, tájékozódnia kell a gyermek fejlődését veszélyeztető tényezőkről. Fel kell vennie továbbá a kapcsolatot a családdal és a helyszínen vizsgálnia kell, hogy van-e veszélyeztető körülmény. Akár esetmegbeszélés keretében mérlegelnie kell a rendelkezésre álló információkat és azok alapján vagy alapellátás keretében kell családgondozást végeznie, vagy – szükség esetén – a járási gyámhivatalnál hatósági eljárást kezdeményeznie. Ha a gyermekjóléti szolgálat úgy ítéli meg, hogy a gyermek fejlődéséhez szükséges feltételek adottak, az esetet le lehet zárni, azonban a védőnővel a kapcsolatot tartani kell, annak figyelemmel kísérése érdekében, hogy a szülő együttműködik-e a védőnővel, a gyermekorvossal a kötelező védőoltások beadatása céljából. Ennek, valamint az együttműködés elmaradása esetén pedig szükséges a gyermekjóléti szolgálat közreműködése, hiszen felmerülhet a gyermek veszélyeztetettsége.) A tanácskozáson felhívták a résztvevők figyelmét a vonatkozó módszertani útmutatókra is.²

A szociális és gyámhivatal vizsgálata eredményéről tájékoztatta az EMMI államtitkárát, és – tapasztalatai, valamint a szóban forgó egyeztető megbeszélésen elhangzottak alapján – több javaslatot tett.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatásköröm tekintetében

Feladat- és hatáskörömet, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – egyebek mellett – közigazgatási szerv, közigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv e jogkörében, vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A törvény 18. § (2) bekezdés a) pontja szerint közszolgáltatást végző szerv – függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik – az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó szerv, ugyanezen bekezdés e) pontja alapján pedig a jogszabályban közszolgáltatásként megjelölt tevékenységet végző szervezet.

Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése szerint a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból is folytathatók eljárást. Az Ajbt. 1. § (2) bekezdésének a) pontja kimondja, hogy az alapvető jogok biztos – különösen hivatalból indított eljárások lefolytatásával – megkülönböztetett figyelmet fordít a gyermekek jogainak védelmére.

---

² Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok IX. Országos Konszenzus Konferenciája 2009. Balatonkenese (Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete 2009.), és „Védőnői Szakfelügyeleti Iránymutatás a várandós anyák és a gyermekek védelmével kapcsolatos területi védőnői feladatok helyi eljárásrendjének kialakításához” című módszertani levél

A Gyvt. 94. § (2) bekezdése szerint a gyermekjóléti szolgáltatás biztosítása a települési önkormányzat feladata.

Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény 1. § (2) bekezdésének b) pontja szerint pedig egészségügyi közszolgáltatás: a részben vagy egészben a központi költségvetés és az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott egészségügyi szolgáltatás.

A hivatkozott jogszabályok alapján az ügyben érintett szervekre kiterjed vizsgálati hatásköröm.

II. A vizsgált alapjogok tekintetében

1. Az *Alaptörvény II. cikke* alapján minden embernek veleszületett joga van az *élethez és az emberi méltósághoz*, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani. Az emberi méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit.³ A méltósághoz való jog egyik funkciója tehát az emberi életek közötti egyenlőség biztosítása: a jog előtt mindenki egyenlő, egyenlő bánásmódban részesítendő, magatartását, cselekedetét elfogultság nélkül kell megítélni és értékelni. Nem lehet senkivel szemben méltóságsértő módon eljárni, nem lehet senkivel szemben jogsértő eszközöket, intézkedéseket alkalmazni.

2. A gyermek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az *Alaptörvény XVI. cikk* (1) bekezdése deklaráálja. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megillet, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz. Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, hogy az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében. Ezt az alaptételt megtaláljuk a Gyermekjogi Egyezménynek a preambulumban is, amely rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt.

A korábban hatályos Alkotmány 67. §-ában rendelkezett e jogról, annak címzettjeivel együtt, azaz, hogy a gyermeknek ezt az alkotmányos védelmet és gondoskodást a családtól, az államtól és végső soron a társadalomtól kell megkapnia. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint is a gyermek védelme és a róla való gondoskodás azonban nemcsak a család alkotmányos kötelessége, hanem az államé, a társadalomé is: ha a gyermeknek nincs vagy a szülői kötelességeket nem teljesítő szülője van, akkor helyettük az államnak kell helytállania. Az államnak ez lehetőséget ad a törvényes beavatkozásra, és egyben kötelezi közvetlen

³ Vö. 64/1991. (XII. 17.) AB határozat.

helytállásra, a védelem és gondoskodás feladatára (pl. állami gondozásba vétel). Az AB álláspontja szerint a gyermek jogai védelmében a családot, közelebbről a szülőt terhelő alkotmányos alapkötelezettségek esetén az államot aktív magatartásra kötelezi.

Az Alkotmánybíróság a 114/2010. (VI. 30.) határozatában hivatkozta a gyermekek védelmével kapcsolatos jogszabályok főbb vonásaival kapcsolatos megállapításait: Eszerint a gyermekek védelmének alkotmányos alapja az Alkotmány 67. §, eszerint minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A védelem és gondoskodás – a 67. § (1) bekezdésében szereplő sorrend alapján – a család, az állam és a társadalom kötelessége. Az Alkotmánybíróság szerint az állam szerepe a gyermekek védelmében és a róluk való gondoskodásban az, hogy meghatározza a gyermekek alapvető jogai érvényesítésének garanciáit, létrehozza és működtesse a gyermekek védelmét biztosító intézményrendszert. Az Alkotmány az államnak igen tág szabályozási teret ad a gyermekvédelmi rendszer kialakításában. A szabályozás kereteit elsőként azok a – gyermekek jogairól megalkotott – nemzetközi egyezmények jelölik ki, amelyekhez a Magyar Köztársaság csatlakozott, és amelyek meghatározzák a gyermekvédelmi rendszer felépítésére, szervezésének elveire, elemeire vonatkozó szabályokat, megállapítanak bizonyos aktivitási minimumokat, szabályozásbeli standardokat.

Az Alkotmánybíróság szerint az állam szerepe a gyermekek védelmében és a róluk való gondoskodásban az, hogy meghatározza a gyermekek alapvető jogai érvényesítésének garanciáit, létrehozza és működtesse a gyermekek védelmét biztosító intézményrendszert. Az Alkotmány az államnak igen tág szabályozási teret ad a gyermekvédelmi rendszer kialakításában. A szabályozás kereteit elsőként azok a – gyermekek jogairól megalkotott – nemzetközi egyezmények jelölik ki, amelyekhez a Magyar Köztársaság csatlakozott, és amelyek meghatározzák a gyermekvédelmi rendszer felépítésére, szervezésének elveire, elemeire vonatkozó szabályokat, megállapítanak bizonyos aktivitási minimumokat, szabályozásbeli standardokat.⁴

Az elsődleges családi védelem elősegítése, más szempontból a *gyermeknek a családban történő nevelkedéséhez való joga* olyan jogosultság, amely egyaránt fakad a vonatkozó nemzetközi dokumentumok rendelkezéseiből⁵, valamint ezt diktálja a gyermekvédelem alaptézise, a *gyermek mindenképp felett álló érdekének* érvényre juttatása is. Elsődlegesen ugyanis a családban nevelkedés biztosítja a gyermekek személyiségének kibontakoztatását, a testi, szellemi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészségét felnevelkedését és jólétét. Az állam ennek alapján a megfelelő jogalkotási és jogalkalmazási eszközök igénybevételével segítenie kell a családokat (ezen értve főként a szülőket, adott esetben más közeli hozzátartozókat is) feladatuk teljesítése érdekében. Az állam gyermekvédelmi kötelezettsége – a gyermek mindenképp felett álló érdeke által is megkövetelt megfelelő garanciák, eljárási szabályok mellett – megalapozza az állami beavatkozást akkor, amikor a család, a szülők (közeli hozzátartozók) hiányoznak, vagy a saját családban való nevelkedése a gyermek fejlődésének súlyos veszélyeztettségével járna.

Az alkotmányos alapoknak megfelelően a gyermekvédelmi törvény⁶ alapelvei között kiemelten, nagy terjedelemben rendelkezik a gyermek családban történő nevelkedését elősegítő állami feladatokról, ellátásról, továbbá az államnak a családpótló ellátásokkal, a szülői gondoskodást helyettesítő védelemmel kapcsolatos kötelezettségeiről.

Az Alkotmánybíróság 995/B/1990. AB határozata értelmében, a *„gyermek ember, akit minden olyan alapvető alkotmányos jog megillet, mint mindenki mást, de ahhoz, hogy e jogok*

⁴ 434/E/2000. AB határozat, ABH 2004, 1452., 114/2010. (VI. 30.) AB határozat.

⁵ Külön érdemes kiemelni a Gyermekjogi Egyezmény 18. cikkét

⁶ Lásd különösen a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény 2. § (1)-(4) bekezdését, a 6. § (1)-(2) bekezdését, továbbá a 7. § (1)-(2) bekezdését.

teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt felnőtté válásához”. Míg az Alkotmány 67. § (1) bekezdése a gyermek alapvető jogainak biztosítása kapcsán egyidejűleg szabta meg a család (szülők), valamint az állam és a társadalom alapvető kötelezettségeit, addig az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdése csak a szülők gondoskodási kötelezettségét deklarálja. Tekintettel arra, hogy az állam által aláírt nemzetközi szerződések jellemzően az érintett állam jogait és kötelezettségeit rögzítik, a gyermeki jogok biztosításával összefüggő állami kötelezettségek elsődleges forrása a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt egyezmény lesz.⁷

3. Az állam alapjogvédelmi kötelezettségét az Alaptörvény I. cikk (1) - (3) bekezdései deklarálják. Az alkotmánybíróági gyakorlat alapján állami szemszögből létezik az alapjogoknak *egy objektív intézményvédelmi oldala*.⁸ Az Alkotmánybíróság a 12/2004. (IV. 7.) AB határozatában – korábbi döntéseire hivatkozva – hangsúlyozta: „Az állam kötelessége az alapvető jogok „tisztelőben tartására és védelmére” a szubjektív alapjogokkal kapcsolatban nem merül ki abban, hogy tartózkodnia kell megsértésüktől, hanem magában foglalja azt is, hogy gondoskodnia kell az érvényesülésükhöz szükséges feltételekről. Ennek érdekében a jogalkotó köteles olyan szabályozást alkotni, amely a lehető legnagyobb mértékben biztosítja az alapjogok érvényesülését.”

Amint arra az Alkotmánybíróság már a 48/1998. (XI. 23.) AB határozatában is rámutatott: „Az Alkotmány egyes esetekben nevesíti az intézményvédelmi kötelességeket, másutt nem, előfordul az is, hogy éppen az alanyi jogi oldal marad háttérben; a megfogalmazás és a hangsúlybeli különbségek nem változtatnak azon, hogy az alapjogok egyaránt tartalmazzák a szubjektív jogokat és az objektív, ennél szélesebb állami kötelességeket is”.

III. Az ügy érdemében

A Gyermekjogi Egyezmény egyik meghatározó alapelve a gyermek „*mindenek felett*” (legfőbb) érdekét figyelembe vevő eljárás. Az Egyezményben részes államok egyik kötelezettsége azon elv elismertetése, mi szerint a felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre hárul. A részes államoknak segítséget kell nyújtaniuk a gyermek szüleinek a gyermek nevelésével kapcsolatban rájuk háruló felelősség gyakorlásához, és gondoskodniuk kell a gyermekjóléti intézmények, létesítmények és szolgálatok létrehozásáról.

A Gyvt. 6. § (5) bekezdése gyermeki jogként deklarálja a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal –, az elhanyagolással szembeni védelmet. A törvény 17. § (1) bekezdése a törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladat ellátók között elsőként az egészségügyi szolgáltatást nyújtókat – különösen a védőnői szolgálatot, a házi orvost, a házi gyermekorvost – nevesíti. A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében a törvény ezen feladatellátók számára jelzési és együttműködési kötelezettséget ír elő. A jelzési és együttműködési kötelezettség elmulasztásának következményeiről a 17. § (4) bekezdése rendelkezik.

A hatályos jogszabályok szerint a veszélyeztetettség megelőzése érdekében a védőnő által felajánlott szolgáltatások igénybevételére a szülő nem kötelezhető, arra csak a gyermek már fennálló veszélyeztetettsége esetén van lehetőség.⁹ Az ESzCsM rendelet 3. §-a szerint a területi védőnői ellátás (a családlátogatás) igénybevételének megtagadása esetén a védőnő köteles írásban értesíteni a gyermekjóléti szolgálatot és a házi orvost.

Megállapítom, hogy a védőnő az anya ellátást visszautasító nyilatkozatának kézhezvételét követően, ennek tényéről, írásban értesítette a gyermekjóléti szolgálatot. A

⁷ Lásd az 1991. évi LXIV. törvényt

⁸ Lásd először: 64/1991. (XII. 17.) AB határozat

⁹ Lásd Gyvt. 68. § (3) bekezdés c) pont

gyermek orvosának elérhetőségéről nem volt tudomása, így őt tájékoztatni nem tudta. A tájékoztatás elmaradása tehát nem róható a terhére, amelyre tekintettel, alapvető jog általa okozott sérelmét sem állapítottam meg.

A kötelező védőoltások, valamint szűrővizsgálatok módjáról és céljáról az Eütv. rendelkezik. A törvény 57. § (6) bekezdése szerint a védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről a védőoltásra kötelezett személyt, illetve törvényes képviselőjét értesíteni kell. A törvény 81. § (3) bekezdése az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok közül csak az újszülöttek, valamint a tanköteles korú gyermekek szűrővizsgálatát teszi kötelezővé. A jogszabály alapján a törvényes képviselőnek kell gondoskodnia arról, hogy a gyermek szűrővizsgálaton megjelenjen, valamint, hogy a védőoltásokat megkapja.

A hivatkozott szakasz (4) bekezdése szerint a (3) bekezdésben foglaltakon túl más szűrővizsgálat igénybevételét jogszabály kedvezményekkel ösztönözheti; a szűrővizsgálaton való részvétel elmulasztása esetén – az egészségi állapotot hátrányosan nem befolyásoló – kedvezményeket megvonhat. A járványügyi rendelet 15. § (1) bekezdése értelmében a védőnő kötelezettsége ellátási területén az oltásra kötelezettek nyilvántartása, az oltási nyilvántartás vezetése. Oltás elmaradása esetén a védőnőnek ismételt értesítést kell küldenie az érintettnek, és ugyanazon oltandóra vonatkozó háromszori eredménytelen írásbeli megkeresés esetén értesítenie kell a járási népegészségügyi intézetet.

Megállapítom, hogy a védőnő jogszabályba foglalt, szóban forgó értesítési kötelezettségének eleget tett azáltal, hogy a gyermek számára 2-3-4 hónapos korában kötelező oltások orvos által igazolt beadásáról személyesen meggyőződött, a 15 hónapos korban esedékes, de elmaradt oltás miatt pedig többször értesítette a szülőt, vagyis eljárása során nem okozott alapvető joggal összefüggő visszásságot.

Az NM rendelet 14. § (4) bekezdése a gyermekjóléti szolgálatot kötelezi bármely gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatos jelzés fogadására, és a probléma jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a család szükségleteihez igazodó intézkedés megtételére a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve megszüntetése érdekében. A gyermekjóléti szolgálatnak az intézkedéséről tájékoztatnia kell a jelzést tevőt.

Megállapítom, hogy a jelzést követően a családgondozó felvette a kapcsolatot a háziorvossal és az anyai nagyszülővel, az apának pedig adminisztratív segítséget nyújtott. Intézkedéseiről írásban tájékoztatta a védőnőt. Miután szakmai megítélése szerint a gyermek nem volt veszélyeztetett helyzetben, az ügyet lezárta. Az Ajbt. hatáskörömet meghatározó rendelkezéseire tekintettel a családgondozó döntésének szakmai megalapozottságát illetően nem foglalhatok állást, az azt megelőző eljárásával összefüggésben pedig alapvető joggal összefüggő visszásságot nem tártam fel.

A gyermekorvost a Gytv. 17. §-a alapján jelzési kötelezettség terheli bármely gyermek veszélyeztetettségének tapasztalása esetén. A konkrét ügyben ez elmaradt. Az orvos belenyugodott abba, hogy a család nem keresi, nem kéri a gyermek további egészségügyi gondozására.

Megállapítom, hogy a gyermekorvos mulasztásával, gondatlan magatartásával veszélyeztette a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő, végső soron élethez való jogának érvényesülését.

A Gytv. meghatározza a gyermekvédelmi jelzés megtételére alapot adó veszélyeztetettség,¹⁰ illetve a súlyos veszélyeztetés¹¹ fogalmát. Azt, hogy a gyermek veszélyeztetettnek tekinthető-e a vele és családjával kapcsolatban álló szakemberek (egészségügyi szolgáltatók, pedagógusok, gyermekvédelemben dolgozók, orvos stb.) döntik el. A veszélyeztetettség értelmezése elsősorban az ő ismereteiktől, személyes attitűdjüktől, személyiségüktől, képzettségüktől és tapasztalataiktól függ. A jelzőrendszeri tagokat a

¹⁰ Lásd Gytv. 5. § n) pont

¹¹ Lásd Gytv. 72. § (2) bekezdés

fogalmak értelmezéséhez, gyakorlati alkalmazásához módszertani útmutatók, ajánlások segítik. A Gyvt. által definiált veszélyeztetettség, illetve súlyos veszélyeztetés értelmezéséhez, ezáltal a szakemberek jelzési kötelezettségének maradéktalan teljesítéséhez nélkülözhetetlen e módszertani ajánlások, szakmai protokollok ismerete. Egy korábbi jelentésem¹² szerint azonban a módszertani anyagok ismerete a szakemberek körében hiányos. A hivatkozott jelenésomben megállapítottam, hogy a hiányosság állandósítja a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga sérelmének közvetlen veszélyét. A visszasság jövőbeni orvoslása, illetve bekövetkezésük lehetőségének jövőbeni megelőzése érdekében az emberi erőforrások miniszterének intézkedését kértem.¹³ Bár a miniszter álláspontját még nem bocsátotta rendelkezésemre, jelen ügyben újabb intézkedést nem kezdeményezek.

Az általam most vizsgált eset rámutat arra is, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjai találkozhatnak olyan, számukra eddig nem ismert jelenségekkel, problémákkal, dilemmákkal, amelyek megoldásához ez idáig módszertani ajánlás nem készült.¹⁴ A vizsgálatom alapjául szolgáló tragédiával kapcsolatban felmerül az a kérdés is, hogy önmagában az tény, hogy a jó anyagi körülmények között élő szülők a társadalomtól elzárkózva kívánják nevelni gyermeküket, felveti-e a gyermek veszélyeztetésének, illetve veszélyeztetettségének gyanúját, és ezzel megalapozza-e az állami beavatkozás szükségességét? Ilyen esetben kötelezhető-e a szülők a gyermekvédelmi szervekkel és hatóságokkal való együttműködésre?

Álláspontom szerint szükséges a módszertani ajánlások körének bővítése, pontosítása, a vonatkozó jogszabályok felülvizsgálata. Mindezek hiányában ugyanis a jövőben sem érvényesülhet maradéktalanul a gyermeket az állam és a társadalom részéről megillető védelemhez való jog, és sérülhet a gyermek legjobb érdekeit szolgáló eljárás elve is. Mindez pedig alkalmas lehet az állam alapjogvédelmi kötelezettsége sérelmének megállapítására is, különös tekintettel arra, hogy a jogalkotó köteles olyan szabályozást alkotni, amely a lehető legnagyobb mértékben biztosítja az alapjogok érvényesülését.

Intézkedéseim

A feltárt alapvető jogokkal összefüggő visszasságok jövőbeni bekövetkezése lehetőségének megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 37. §-a alapján felkérem *az emberi erőforrások miniszterét, hogy*
  - a/ fontolja meg a védőnői szolgáltatás – megelőzés érdekében való – kötelező igénybevitelének, illetőleg a szolgáltatás elutasítása jogkövetkezményeinek,
  - b/ a szűrővizsgálati kötelezettség kiterjesztésének,
  - c/ a gyermekorvos választhatósága meghatározott földrajzi távolságra való korlátozásának jogszabályban való rögzítését.
2. az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem *az emberi erőforrások miniszterét, hogy fontolja meg*
  - a/ a veszélyeztetettség megítélése szakmai megalapozását szolgáló módszertani ajánlás kiegészítését,
  - b/ a védőnői szolgáltatások igénybevitelének visszautasítása esetén követendő eljárásokra vonatkozó módszertani ajánlás, útmutató kidolgozását.
3. az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem – az ügyben érintett gyermekorvos szakmai felügyeletét ellátó – *Budapest Főváros Kormányhivatala Budapest X. kerületi*

¹² Lásd AJB 8291/2012. számú jelentés

¹³ felkérem az emberi erőforrások miniszterét, hogy ... fontolja meg a szociális ellátások standardizálására vonatkozó programnak a szolgáltatások nyújtásában érintett szakemberek számára minél szélesebb körben, akár kampányszerűen, térítésmentesen történő megismerésének és elsajátításának szükségességét.

¹⁴ <http://modernizacio.hu/old/index.php?page=dokumentum&piller=24&dokid=520> Veszélyeztetettség fogalma, hatékony alkalmazásának szakmai megalapozása

Népegészségügyi Intézete tisztifőorvosát a gyermekorvos működésének, tevékenységének vizsgálatára, és annak eredményétől függően, az indokoltak tartott intézkedések megtételére.

Budapest, 2013. augusztus

Prof. Dr. Szabó Máté sk.

Melléklet: Az alkalmazott jogszabályok

1991. évi LXIV. törvény, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről (Gyermekjogi Egyezmény)

3. cikk. 1. A szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek mindenek felett álló érdekét veszik figyelembe elsősorban.
18. cikk. 1. Az Egyezményben részes államok minden erejükkel azon lesznek, hogy biztosítsák annak az elvnek az elismertetését, amely szerint a szülőknek közös a felelősségük a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért. A felelősség a gyermek neveléséért és fejlődésének biztosításáért elsősorban a szülőkre, illetőleg, adott esetben a gyermek törvényes képviselőire hárul. Ezeket cselekedeteikben mindenekelőtt a gyermek mindenek felett álló érdekének kell vezetnie.
2. Az Egyezményben említett jogok biztosítása és előmozdítása érdekében a részes államok megfelelő segítséget nyújtanak a szülőknek és a gyermek törvényes képviselőinek a gyermek nevelésével kapcsolatban rájuk háruló felelősség gyakorlásához, és gondoskodnak gyermekjóléti intézmények, létesítmények és szolgálatok létrehozásáról.

1997. évi XXXI. törvény, a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.)

5. § E törvény alkalmazásában [...] *n) veszélyeztetettség*: olyan - a gyermek vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődését gátolja vagy akadályozza [...]
17. § (1) Az e törvényben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el - a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében - a törvényben meghatározott alaptervekenység keretében *a)* az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi gyermekorvos, *b)* a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ, [...]
- (2) Az (1) bekezdésben meghatározott intézmények és személyek kötelesek *a)* jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál, *b)* hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.
- Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet.
- (3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.
- (4) Ha az (1) bekezdés *a)-i)* és *k)* pontjában meghatározott személy vagy az (1) bekezdés *a)-i)* és *k)* pontja szerinti szerv alkalmazottja a (2) vagy (3) bekezdésben foglalt jelzési vagy együttműködési kötelezettségének nem tesz eleget, a gyámhatóság - jelzésre vagy hivatalból - értesíti a fegyelmi jogkör gyakorlóját és javaslatot tesz az érintett személlyel szembeni fegyelmi felelősségre vonás megindítására. A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén a gyámhatóság büntetőeljárást kezdeményez.
- (5) A gyámhatóság a (4) bekezdésben foglaltakkal egyidejűleg egyeztető megbeszélést tart és a gyermekjóléti szolgálatnál kezdeményezi a külön jogszabály szerinti esetmegbeszélés megtartását.
68. § (1) Ha a szülő vagy más törvényes képviselő a gyermek veszélyeztetettségét az alapellátások önkéntes igénybevételével megszüntetni nem tudja, vagy nem akarja, de alaposan feltételezhető, hogy segítséggel a gyermek fejlődése a családi környezetben mégis biztosítható, a gyámhatóság a gyermeket védelembe veszi.
- (3) A védelembe vétellel egyidejűleg a gyermek gondozásának folyamatos segítése és ellátásának megszervezése, a szülői nevelés támogatása érdekében a gyámhatóság a gyermek részére a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját rendeli ki és a veszélyeztetettség okának megszüntetése érdekében intézkedést tesz, így különösen
- c)* kötelezi a szülőt arra, hogy gyermeke vegye igénybe az egészségügyi szolgáltatásokat [...]
72. § (2) Az ideiglenes hatályú elhelyezést megalapozó súlyos veszélyeztetettségnek minősül a gyermek olyan bántalmazása, elhanyagolása, amely életét közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi, értelmi, érzelmi vagy erkölcsi fejlődésében jelentős és helyrehozhatatlan károsodást okozhat.

130/A. § A gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén *a*) a hatóság és az ügyfél bármilyen módon tarthat kapcsolatot, *b*) ha környezettanulmányra van szükség, azt haladéktalanul el kell készíteni, *c*) a helyszíni szemle a lezárt terület, épület, helyiség felnyitásával, az ott tartózkodó személyek akarata ellenére is megtartható.

1997. évi CLIV. törvény, az egészségügyről (Eü. törvény)

57. § (1) A védőoltás célja a fertőző betegségekkel szembeni aktív, illetve passzív védettség kialakítása.
- (6) A védőoltás módjáról, céljáról, helyéről és idejéről a védőoltásra kötelezett személyt, illetve törvényes képviselőjét értesíteni kell. A védőoltásra kötelezett kiskorú személy megjelenéséről a törvényes képviselő köteles gondoskodni.
- (7) Ha a védőoltás igénybevitelére köteles személy e kötelezettségének írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi államigazgatási szerv a védőoltást elrendeli. Az egészségügyi államigazgatási szerv közvetlen járványveszély fennállása esetén - a veszélyhelyzet szerint meghatározott védőoltások köre tekintetében - a határozatot fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilváníthatja.
81. § (1) A szűrővizsgálatok célja a lakosság egészségének védelme és az egyén életminőségének, illetve élettartamának növelése a rejtett betegségek, az egyes betegségeket megelőző kórállapotok, valamint az arra hajlamosító kockázati tényezők korai - lehetőleg panaszmentes - szakaszban történő aktív felkutatásával és felismerésével.
- (3) Az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok közül az újszülöttek, valamint a tanköteles korú gyermekek jogszabályban meghatározott esetben való szűrése kötelező. A szűrővizsgálatra kötelezett kiskorú személy részvételéről a szűrővizsgálaton a törvényes képviselő köteles gondoskodni. Ha e kötelezettségének a törvényes képviselő írásbeli felszólításra sem tesz eleget, az egészségügyi államigazgatási szerv a szűrővizsgálatot elrendeli. A szűrővizsgálatot elrendelő határozat - közegészségügyi vagy járványügyi okból - fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatóvá nyilvánítható.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet, a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti és a gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről (járványügyi r.)

14. § (1) A települési önkormányzat a településen élő gyermekek veszélyeztetettségének megelőzését a gyermekjóléti szolgáltatás útján szervezi.
- (2) A gyermekjóléti szolgáltatás olyan észlelő- és jelzőrendszert működtet, amely lehetővé teszi a gyermekeket általában veszélyeztető okok feltárását, valamint az egyes gyermek veszélyeztetettségének időben történő felismerését. Ennek keretében figyelemmel kíséri a településen élő gyermekek
- (4) A gyermekjóléti szolgálat az észlelő- és jelzőrendszer részét képező, a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó - így különösen a (3) bekezdés *a*) pontjában meghatározott - személyek és intézmények bármely gyermek veszélyeztetettségével kapcsolatban jelzését fogadja, és a probléma jellegéhez, a veszélyeztetettség mértékéhez, a család szükségleteihez igazodó intézkedést tesz a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, illetve a veszélyeztetettség megszüntetése érdekében. A gyermekjóléti szolgálat az intézkedéséről tájékoztatja a jelzést tevőt.

18/1998. (VI. 3.) NM rendelet, a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről (járványügyi rendelet)

5. § (1) A magyar állampolgárt, a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó azon személyt, aki a szabad mozgás és a három hónapot meghaladó tartózkodás jogát Magyarországon gyakorolja, a tartózkodási engedéllyel rendelkező, bevándorolt, letelepedett vagy befogadott harmadik országbeli állampolgárt, továbbá a menekültet és menedékest életkorhoz kötötten *a*) gümőkór (tuberculosis), *b*) torokgyík (diphtheria), *c*) szamárköhögés (pertussis), *d*) merevgörcs (tetanus), *e*) gyermekbénulás (poliomyelitis anterior acuta), *f*) kanyaró (morbilli), *g*) rózsahimlő (rubeola), *h*) mumpsz (parotitis epidemica), *i*) b típusú Haemophilus influenzae (Hib), *j*) hepatitis B ellen védőoltásban kell részesíteni.
- (2) Az (1) bekezdés szerinti kötelező védőoltásokat a - *j*) pont szerinti védőoltás kivételével - 0-6 éves korúak körében folyamatos oltási rendszerben kell végrehajtani. A *a*) BCG oltás újszülött korban, illetve a születést követő hat héten belül, *b*) diphtheria-tetanus-sejtmentes pertussis és inaktivált poliovírus tartalmú oltóanyaggal végzett, valamint a Hib elleni oltás első részlete betöltött 2 hónapos korban, *c*) diphtheria-tetanus-sejtmentes pertussis és inaktivált poliovírus tartalmú oltóanyaggal végzett, valamint a Hib elleni oltás második részlete betöltött 3 hónapos korban, *d*) diphtheria-tetanus-sejtmentes pertussis és inaktivált poliovírus tartalmú oltóanyaggal végzett, valamint a Hib elleni oltás harmadik részlete betöltött 4 hónapos korban, *e*) morbilli-mumpsz-rubeola elleni trivalens oltóanyaggal végzett oltás betöltött 15 hónapos korban [...] kell beadni.

15. § (1) A védőnő *a*) ellenőrzi az újszülöttkori BCG oltások eredményességét, *b*) nyilvántartja az ellátási területén az oltásra kötelezetteket, vezeti az oltási nyilvántartást, elmaradt oltás esetén ismételt értesítést küld, és ugyanazon oltandóra vonatkozó háromszori eredménytelen írásbeli megkeresés esetén értesíti a járási népegészségügyi intézetet [...]

49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelet, a területi védőnői ellátásról (ESzCsM rendelet)

3. § A védőnő feladata: [...] *b*) a várandós anyák gondozása a külön jogszabályban foglaltak szerint; *c*) a gyermekágyas időszakban segítségnyújtás és tanácsadás az egészségi állapottal, az életmóddal, szoptatással, valamint a családtervezéssel kapcsolatban; *d*) az újszülött kortól a tanulói jogviszony megkezdéséig a gyermekek gondozása, ennek során *da*) a törvényes képviselővel előzetesen egyeztetett gondozási terv alapján a családlátogatás, védőnői tanácsadás keretében célzott és szükséglet szerinti gondozás végzése, továbbá a harmonikus szülő-gyermek kapcsolat kialakulásának, a gyermek nevelésének és szocializációjának segítése, valamint a gyermek fejlődéséhez igazodóan az egészséges életmódhoz szükséges ismeretek nyújtása, *db*) az újszülöttek, a koraszülöttek, a kis súllyal születettek, valamint az egészségi és környezeti ok miatt veszélyeztetett csecsemők és gyermekek pszichoszomatikus fejlődésének fokozott figyelemmel kísérése és segítése, *dc*) a szoptatás és az anyatejes táplálás fokozott figyelemmel kísérése, az anyatejjel való táplálás ösztönzése különösen az első 6 hónapban, az anya tanítása a szoptatás helyes technikájára, a tejelválasztás fokozásának és fenntartásának módjaira; fokozott figyelemmel minden korcsoportban az életkornak, egészségi állapotnak és fejlettségi szintnek megfelelő táplálásra és táplálási nehézségekre, *dd*) a külön jogszabály szerinti, 0-4 napos életkorban elvégzendő szűrővizsgálatok meglétének ellenőrzése, a törvényes képviselő tájékoztatása az életkorhoz kötött - külön jogszabályban meghatározott - kötelező vizsgálatokról, az *1. számú melléklet* szerinti vizsgálatok elvégzése a módszertani ajánlások alapján és az észlelt eltérésekről a házi gyermekorvos, illetve a háziorvos (a továbbiakban együtt: háziorvos) írásban történő értesítése, *de*) a gyermek fejlődését veszélyeztető tényező észlelésekor a háziorvos, illetve a gyermekjóléti szolgálat haladéktalan értesítése mellett a veszélyeztetett gyermek és családjának fokozott gondozásba vétele, *gc*) a gyermekjóléti szolgálat és a háziorvos írásos értesítése, ha a törvényes képviselő a területi védőnői ellátás (a családlátogatás) igénybevételét megtagadja, illetve hatósági eljárás kezdeményezése a gyermek bántalmazása, súlyos elhanyagolása, a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása vagy egyéb súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén,

3. számú melléklet a 49/2004. (V. 21.) ESzCsM rendelethez

A területi védőnő által kötelezően felajánlott családlátogatások gyakorisága

– várandós anya	a várandósság ideje alatt legalább 4 alkalommal, (ebből az első látogatás a gondozásba vétel után 2 héten belül), fokozott gondozást igénylők esetén havonta egy alkalommal és szükség szerint
– gyermekágyas anya	az intézetből hazajövetel után 48 órán belül - szombat, vasárnap vagy munkaszüneti nap esetében az azt követő első munkanap -, majd az első 6 hétben legalább hetente
– újszülött, csecsemő	a hazaadást követő 48 órán belül - szombat, vasárnap vagy munkaszüneti nap esetében az azt követő első munkanap -, majd ezt követően az első 6 hétben legalább hetente
– csecsemő (6 hét-1 éves kor)	havonta, fokozott gondozást igénylők esetében havonta és szükség szerint